

Delrapport 1 for programsensurarbeidet, studieprogram BA i Spesialpedagogikk, ved UiB.

Rapporten inneholder plan for det totale arbeidet. Tematisk bygger det på innspill fra ansatte på programmet om hvilke fokusområder de mener det er spesielt viktig å få belyst. Videre følger evaluering av Del 1 *Introduksjon og innføring i det pedagogiske fagfeltet: progresjon og sammenheng.*

Del 1. Vår 2018/ Høst 2018/ vår 2019: Introduksjon og innføring i det pedagogiske fagfeltet: progresjon og sammenheng

Fokus:

- Hva vektlegges som viktig på vei inn i det spesialpedagogiske feltet og hvordan gjenspeiles dette i Studieplanen og emneplaner for første studieår?
- Hvordan gjenspeiles sammenheng mellom studieplanen og emneplaner for 1.året?
- Hvordan har institusjonen planlagt progresjonen gjennom programmet?
- Hvordan blir studentene orientert om progresjonen gjennom studiet?

Kilder:

- Studieplanen
- Emneplaner for år 1 i studiet
- Undervisningsplan første semester
- Gruppesamtale med 3 studenter som går på 1.året i studiet.
- Samtale med to sentrale forelesere første semester
- Samtale med programansvarlig

Del 2. Høst 2019: Bredde og dybde i det pedagogiske fagfeltet.

Fokus:

- Hvordan er sammenhengen mellom undervisning og intensjon med studiet?
- Hvordan gjenspeiles dette i valg av pensumlitteratur?
- Hvilke obligatoriske kurs tilbys og hvor stor er muligheten for valg av kurs?
- Hvordan styres valgfagene?
- Hvordan sikres pedagogisk dybde i programmet?

Kilder:

- Oversikt over eventuelt valgbare emner
- Undervisningsplaner i emnene
- Pensumlister
- Samtale med sentrale forelesere på programmet
- Samtale med 3 studenter på studiet.

Del 3. Vår 2020: Eksamensformer og kunnskapsfokus

Fokus:

- Hvilke eksamensformer benytter man i programmet?
- Hva er de pedagogiske argumentene for de ulike eksamensformene?
- I hvilken grad uttrykker eksamensformer ulike kunnskapsfokus?

Kilder:

- Oversikt over eksamen og eksamensformer
- Eksempler på eksamensoppgaver
- Samtale med programansvarlig

Del 3. Vår 2020: Samfunnsrelevans og videre muligheter

Fokus:

- I hvilken grad gjenspeiler innholdet i programmet behov i samfunnet?
- I hvilken grad gjenspeiler innholdet i programmet behov i faget?
- Hvilke endringsprosesser har foregått på programsiden de siste årene?
- Hvor går studentene etter endt studium?

Kilder:

- Samtale med ansatte på programmet.
- Samtale med 3 studenter.

Del 4. Høst 2020. Faglige resultater og pedagogisk kompetanse

Fokus:

- Hvordan gjør studentene det faglig?
- Hvordan vurderes oppnåelse av læringsmål?
- I hvor stor grad gir graden studentene mulighet til pedagogisk kompetanse?

Kilder:

- Data over gjennomføringsgrad
- Resultater fra eksamener
- Tre eksempler på f.eks. BA oppgave
- Samtale med programansvarlig

Hovedfunn

Evalueringens del 1 kommer fram til at sammenhengen og progresjon i 1.studieår oppleves av studentene som fragmentert og uklar.

Sammenhengen er særlig problematisk fordi emnene bygger på ulike teoretisk fundament uten at studentene blir gitt redskaper til å håndtere dette spenningsforholdet på egenhånd.

Evaluering Del 1, Introduksjon og innføring i det pedagogiske fagfeltet: progresjon og sammenheng

Det første studieåret består av to 15stp emner i spesialpedagogikk og 2 fellesemner sammen med henholdsvis BA i Pedagogikk og BA i Psykologi.

1. semester:

SPED100 (15stp) Innføring i spesialpedagogikk

PED112 (15 stp) Pedagogiske perspektiv på læring

2. semester:

SPED101 (15 stp) Språkutvikling

PSYK114 (15 stp) Utviklings, kognitiv og biologisk psykologi

Evalueringens første del har disse spørsmålene som omdreiningspunkt:

1. Hva vektlegges som viktig på vei inn i det spesialpedagogiske feltet og hvordan gjenspeiles dette i Studieplanen og emneplaner for første studieår?
2. Hvordan gjenspeiles sammenheng i studieplanen og i emneplaner for 1.året?
3. Hvordan har institusjonen planlagt progresjonen gjennom programmet?
4. Hvordan blir studentene orientert om progresjonen gjennom studiet?

Kilder:

- Studieplanen
- Emneplaner for år 1 i studiet
- Gruppesamtale med 3 studenter som går på 1.året i studiet.
- Samtale med to sentrale forelesere første år.
- Samtale med programansvarlig

1. Hva vektlegges som viktig på vei inn i det spesialpedagogiske feltet og hvordan gjenspeiles dette i emneplaner for første studieår?

Studieplanen for programmet anlegger et bredt perspektiv på hva spesialpedagogikk som fag består av: «Bachelorprogram i spesialpedagogikk ved Universitetet i Bergen bygger på fagområda pedagogikk, spesialpedagogikk, utviklingspsykologi, læringspsykologi og logopedi». Andelen psykologiske emner i programmet er spesielt for dette studiet sammenlignet med de 7 andre studiestedene som tilbyr BA i spesialpedagogikk i Norge. Slik har dette programmet en profil som skiller seg fra de andre.

Som i andre fagfelt eksisterer det nasjonalt (og internasjonalt) ulike «leire» innad i fagfeltet, og de ulike tilbyderne av BA-grad i spesialpedagogikk plasserer seg, mer eller mindre tydelig, innenfor et slikt rammeverk. Svært overflatisk beskrevet kan det spesialpedagogiske forskningsfeltet deles inn i to hovedgrupperinger, en orientert mot diagnostiske vanskeperspektiver og individuelle årsaksforklaringer, en annen mot systemiske vanskeforståelser og sosiale marginaliseringsprosesser. BA-programmet i Spesialpedagogikk ved UiB beskriver i studieplanen at studentene skal få kjennskap til begge deler ved å få innsikt i både individuelle og systemiske forklaringsmodeller. Innføringsemnet, SPED100, legger imidlertid mer vekt på å forstå marginaliseringsprosesser i samfunnet enn på patologiske forklaringsmodeller for hvorfor vansker kan oppstå gjennom vekt på overordnede prinsipper som inkludering, normalisering og forebygging.

Fokusområdet *logopedi* omtales både i Studieplanen og i SPED100 Innføring i spesialpedagogikk. Det er imidlertid utydelig hvilket fokus og plass logopedi har gjennomgående i studiet som helhet bortsett fra at det kvalifiserer til opptak på MA i logopedi (under forutsetning av å ha tatt logopedi som valgemenne i BA-studiet). Emneplaner i programmet

gjenspeiler lite eksplisitt fokus på logopedi gjennom studiet. Studentene jeg snakket med pekte de på at de ikke hadde inntrykk av at det er en stor andel som søkte BA i spesialpedagogikk for å gå videre på MA i logopedi på søkertidspunktet. Dette kan med fordel tydeliggjøres i planverket for programmet.

2. Hvordan gjenspeiles sammenheng i studieplanen og i emneplaner for 1. studieår?

Studieplanen for BA i spesialpedagogikk anlegger et bredt perspektiv på spesialpedagogikk som i tillegg til individorienterte perspektiver fremhever systemisk arbeid og systemiske vanskeperspektiver. Emnene i det første året framstår noe fragmentarisk og det er tidvis motstridende perspektiver som presenteres i de ulike emnene, f.eks med tanke på biologiske og systemiske forklaringsmodeller for menneskelig atferd.

I studieplanen står det at «Kandidaten skal ha brei kunnskap om ulike føresetnader for læring og grunnleggende kunnskaper om sentrale omgrep som normalisering, førebygging, tidleg innsats, inkludering og tilpassa opplæring, både på individ og systemnivå». Disse perspektivene videreføres i *SPED100 Innføring i spesialpedagogikk* «Med utgangspunkt i barnehagen og grunnopplæringa sitt mandat vil det og verta fokusert på å gje studentane innsikt i sentrale omgrep som normalisering, førebygging, tidleg innsats, inkludering og tilpassa opplæring, både på individ og systemnivå». Det legges altså opp til at studentene skal få kjennskap til at det spesialpedagogiske feltet kan, og bør, forstås med utgangspunkt i både systemiske og individpatologiske forklaringsmodeller.

Denne tosidigheten videreføres i liten grad slik emneplanen for *PSYK114 Utviklings, kognitiv og biologisk psykologi* beskriver innholdet i dette emnet. Her vektlegges ensidig biologiske forklaringsmodeller: «Emnet skal gje studentane ei innføring i psykologifaget sitt biologiske og kognitive

fundament, kombinert med utviklingspsykologi. Emnet tek sikte mot å gje eit første grunnlag til forståing av åtferd hos menneske og dyr».

Isolert sett er det mindre problematisk at enkelte emner forholder seg til avgrensede perspektiver i tråd med sin fagidentitet, på første året gjelder det *PED112 Pedagogiske perspektiv på læring* og *PSYK114 Utviklings, kognitiv og biologisk psykologi*. Utfordringen for BA-programmet i Spesialpedagogikk er å skape helhet og sammenheng mellom ulike emners innhold for studenten slik at studenten kan se hvilke konsekvenser de ulike perspektivene i de ulike emnene har for spesialpedagogisk arbeid. Det er en stor oppgave og en sentral utfordring som ikke bør overlates til studenten.

I samtalen jeg hadde med 3 studenter på første året på programmet kom det klart fram at de kjenner på denne utfordringen. De opplever manglende sammenheng mellom de ulike emnene og de har inntrykk av at det er en gjengs oppfatning blant medstudenter på studiet. De ansatte i programmet er også klar over denne utfordringen og arbeider bevisst med å skape sammenheng for studentene.

[3. og 4. Hvordan har institusjonen planlagt progresjonen gjennom programmet og hvordan blir studentene orientert om progresjonen gjennom studiet?](#)

I studieplanen beskrives progresjonen i studiet med en kort beskrivelse av hva som blir vektlagt i studiets første og andre halvdel: «I starten av studiet blir det lagt vekt på å gje studentane grunnleggande kjennskap til ulike delar av det spesialpedagogiske kunnskapsfeltet; generell utviklingspsykologi og språkutvikling; ulike perspektiv på læring; normalitet, variasjon og ulike føresetnader for læring; testteori og forskingsmetode. Siste halvdel av studiet er spesialisering mot logopedi, pedagogikk eller psykologi, samt profesjonskunnskap og bacheloroppgåve.»

Studentene jeg snakket med etterlyser en tydeligere forståelse av hvordan de ulike emnene i studiet bygger på hverandre og hvilke konsekvenser kunnskap de har tilegnet seg tidligere i studiet har for påfølgende emner. Progresjon og sammenheng kan tydeliggjøres mer eksplisitt i studieplanen.